

KÜLTÜRLERARASI DİYALOGDA HALKLA İLİŞKİLERİN ROLÜ

Ashı VAROL*

ÖZET

Halkla ilişkiler bir kuruluş ve onun hedef kamuları arasındaki iletişim çabasının ötesine geçerek hükümetlerin, derneklerin, kuruluşların içinde buldukları kültürleri diğer kültürlerle anlatma çabasında rol oynamaktadır. Bu çalışmaya göre kültürlerarası iletişim sürecinde kaynak bir kültürken hedef diğer bir kültür, araç ise halkla ilişkiler olmaktadır. Bu çalışma, halkla ilişkilerin ulusal ve uluslararası ölçekte kültürlerarası tanıtım, karşılıklı anlayış oluşturma, ekonomik ve siyasi ilişkilerin oluşturulması için zemin hazırlama, işbirliği sağlama, müzakere yoluyla kültürel boyutta yaşanabilecek çatışmaları önleme, etnosentrizmi aşma ve kültürlerarasında olumlu sosyal ve kültürel ilişkiler kurma ve yönetme adına diyalog oluşturma sürecindeki rolünü açıklamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası diyalog, kültürlerarası iletişim, kültürlerarası halkla ilişkiler.

ABSTRACT

Public relations are playing a role beyond the communication endeavor between an organization and its target publics, endeavor of cultures that governments, associations, organizations in it, explaining to the other cultures. According to this study in the intercultural communication process a culture is a resource, target is another culture, medium is public relations. This study aims to explain the role of public relations in the process of create a dialogue, in the national and international scale intercultural presentation, constitute mutual understanding, preparing a platform to compose relations about economical and political, ensuring cooperation, avoiding cultural conflicts via discussion, overlapping the ethnocentrism and building and managing positive social and cultural relations.

Key words: Intercultural dialogue, intercultural communication, intercultural public relations.

* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi, aslivv@gmail.com

GİRİŞ

Dünyada gün geçtikçe demokratikleşme yönündeki eğilimlerin yükselişi, yeni iletişim ve ulaşım teknolojilerinin gelişimi, çok uluslu kuruluşların küresel ekonomi üzerindeki etkilerinin artışı, dış ticaret hacminin genişlemesi, gelişmekte olan ülkelerin dışa bağımlılığının devam etmesi vb. durumlar nedeniyle halkla ilişkilerin sınırları aşan bir uygulama alanı hale geldiği görülmektedir. Küresel sisteme uyum sağlamak artık sadece ekonomik ve siyasi olgularla açıklanamamaktadır. Kültürel anlamda da ülkelerin, halkların birbirlerine yakınlaşmaları, birbirlerini tanımaları ekonomik ve siyasi işbirliği için gerekli olmaktadır.

Kültürel anlamda dışa açılmak, başka kültürleri anlamak ve tanımak küreselleşen iletişim ve halkla ilişkiler uygulamalarındaki gerekliliğini hissettirmektedir. Özellikle 20. yüzyıl zamanla gelişen iletişim teknolojileri yoluyla ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerin kültürlerinin gelişmekte olan ülkelere taşındığına sahne olmuştur. Böylelikle kültürün, küreselleşme sürecinden öncelikli olarak etkilenen unsurlardan birisi olduğu görülmüştür. Bu durumda küreselleşmenin üç temel boyutu içeren bir süreç olduğu ifade edilmektedir. (Waters, 1995 aktaran Smith, 2005: 308-309)

- Ekonomik küreselleşme, dünya piyasasının ve serbest ticaret bölgelerinin yükselişi, malların ve hizmetlerin küresel olarak değişimi ve ulusötesi şirketlerin hızlı büyümesi ile ilişkilidir.
- Politik küreselleşme, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi uluslararası örgütlerin ulus devletlerin yerine geçmesi ve küresel politikaların yükselişi ile yaşanmaktadır.
- Kültürel küreselleşme ise, dünya ölçeğinde bilginin, işaretlerin ve sembollerin akışı ve bu akışa yönelik tepkiler üzerinedir.

Halkla ilişkiler bir uygulama alanı olarak kuruluşların faaliyet gösterdiği toplum içindeki hedef kitleleri ile aralarında ilişki inşa edilmesi, bu ilişkilerin sürdürülmesi ve kuruluşların olumlu itibarlarının yapılandırılmasında olduğu gibi kültürlerin birbirlerine

tanıtılması, karşılıklı anlayışın sağlanması, güçlü iletişim köprülerinin kurulması hatta kültürlerin uluslararası düzeyde itibarlarının oluşturulmasına kadar genişlemiş bulunmaktadır. Bununla birlikte Türkiye gibi doğusuyla batısıyla kuzeyiyle güneyiyle kültürel anlamda oldukça zengin ülkelerde, ülke içinde varlığını sürdüren farklı kültürlerin tüm dünyaya tanıtılması oldukça önemli bir durumdur.

Farklı kültürlere saygı göstermek, kültürlerarasında işbirliği ve dayanışma oluşturmak, etnik, dini, dilsel ve kültürel farklılıkları ortak evrensel değerler çerçevesinde biraraya getirmek kültürlerarası diyalogun amacı olarak gözlemlenmektedir. Bu çalışma, kuramsal bir analiz olarak halkla ilişkiler uygulamalarının kültürleri birbirlerine tanıtmaya, kültürlerarasında diyalog oluşturma ve bu diyalogları sürdürme sürecindeki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır.

I. KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM VE KÜLTÜRLERARASI HALKLA İLİŞKİLER

A. KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM VE KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK

Kültür kavramının, Latince **COLERA** kökeninden gelmiş olan “**Cultura**” sözcüğünden türemiş olduğu ve **ekip, biçme** anlamında kullanıldığı ifade edilmektedir. (Doğan, 2007: 10) Kültür, Türk Dil Kurumu tarafından “*Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü.*” olarak tanımlanmaktadır. (Türk Dil Kurumu, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, Erişim Tarihi: 17. 10. 2012)

Kültür, E. T. Hall’a göre iletişimdir ve iletişim de kültürdür. (Hall, 1959: 9 aktaran Erdoğan ve Alemdar, 2005: 215) 19. yüzyıl İngiliz antropoloğu Edward Taylor tarafından önerilen modern tekniksel tanımına göre kültür, sosyal bakımdan kalıplaşmış insan düşüncesi

ve davranışıdır. (Erdoğan ve Alemdar, 2005: 215) Mutlu'ya göre kültür, bir toplumun yaşam biçimini oluşturmaktadır ve insan topluluklarına kimliklerini veren, insan topluluklarını birbirlerinden ayırt eden özelliklerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır. (Mutlu, 2004: 193)

Kültürlerarası iletişim kavramı, farklı kültürlerin veya alt kültürlerin bireyleri arasındaki iletişimidir. (Mutlu, 2004: 202) Kültürlerarası iletişim hem farklı toplumlar arasındaki iletişimi hem de aynı toplum içerisinde var olan mikro kültürlerarasındaki iletişim olduğuna göre kültürlerarası diyalog da farklı kültürleri birarada yaşamaya yönlendirmek amacıyla izlenecek bir yol olarak kabul edilmektedir. (Suppan, 2008: 97-98) Kültürlerarası iletişim sürecinde, farklı kültürlerden gelen bireylerin birbirlerinin kültürleri hakkında ne kadar fazla bilgiye sahip olurlarsa o kadar doğru ve uygun iletişim davranışını seçebilecekleri ve böylelikle kurdukları iletişimin etkililiğinin de yükseleceği ifade edilmektedir. (Bozkaya ve Aydın, 2010: 32)

Hofstede, bireyler için kişiliğin taşıdığı anlamı toplumlar adına da kültürün taşıdığını ifade etmiştir. (Hofstede, 1980: 25 aktaran Sriramesh ve White, 2005: 630) Hofstede 39 ülkeyi içeren HERMES çalışmasıyla, kültürün dört ana bileşenini ayırt etmiştir. Bu bileşenlerden birincisi, kültürel süreklilik olarak bireycilik-ortaklaşalık sürekliliğidir. Bireyci kültürler bireysel hedefleri vurgular ve bireylerden de kendilerine ve aile fertlerine önem vermesini beklemektedirler. Ortaklaşa kültürlerde ise, topluluk, gruba olan sadakat karşılığında üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. İkinci kültürel boyut ise, merkezilik ve katmanlaşma ile ilişkili olan, farklı katmanlardaki insanlar arasında gücün ne derece eşitsiz bölünmüş olduğunu ifade eden güç uzaklığıdır. Üçüncü kültürel boyut, toplumun belirsizliğe karşı ne kadar dayanıklı olduğunu gösteren belirsizlikten kaçınmadır. Dördüncü boyut ise, erillik/dişilik boyutudur. (Hofstede, 1980 aktaran Sriramesh ve White, 2005: 634-635)

Kültürlerarası diyalog kavramının aslında dünya üzerindeki kültürel çeşitliliğin farkında olunmasının bir sonucu ortaya çıktığı görülmektedir. Bu anlamda Avrupa Konseyi'nin

(Council of Europe) 2008 tarihli “Kültürlerarası Diyalog İçin Beyaz Kitap” çalışmasında kültürel çeşitlilik ve çok kültürlülük kavramlarının, farklı kültürlerin bulunduğunu ve bu farklı kültürlerin belirli bir mekan ve sosyal organizasyon içerisinde etkileşim kurabileceklerini deneysel bir gerçeklik olarak ortaya koyduğu belirtilmektedir. (Council of Europe, 2008: 11) Bir ülkedeki kültürel çeşitliliğin kitle iletişim araçlarındaki çeşitliliğe de yansıdığı görülmektedir. Chen, Malezya'nın çok ırklı, çok kültürlü ve birden çok etnik yapıyı barındıran yapısında, kitle iletişiminin de çeşitlendiğini, değişkenlik gösterdiğini ve spesifik medya ile özellikle etnik grupların ihtiyaçlarının karşılandığını bildirmektedir. Ülkenin 37 günlük gazetesi Malayca, İngilizce, Mandarin Çince'sinde ve Tamilce'de başlıklar içermektedir. (Chen vd., 1999: 56)

Kültürel çeşitliliğin sadece uluslararası alanda görülmediği yani farklı ulusların farklı kültürlerinin yanı sıra aynı ulus içinde farklı kültürlerin de birarada yaşayabildiği örneği pek çok ülkede olduğu gibi İngiltere'de de açıkça görülmektedir. İngiltere nüfusunun hızla arttığına işaret eden Wilson ve Eng'e göre Londra nüfusunun yüzde 29'unu azınlık ve etnik gruplar oluşturmaktadır. Bu durumda her çeşit halkla ilişkiler uygulaması bu çeşitlilik göz önüne alınarak düzenlenmeli, kuruluşlar ürün gamlarını tüm pazarların ihtiyaçlarını göz önüne alarak hazırlamalıdır. Wilson ve Eng bununla birlikte, ABD nüfusunun yüzde 40'ını Latin kökenlilerin oluşturduğunu ve bunların da kendi içlerinde birçok farklı kültüre ayrıldıklarını belirtmiştir. İktisadi bakımdan da göz ardı edilemeyecek olan ABD'deki Latinler ile birlikte Asyalılar ve zenciler de toplam 1,3 trilyon dolarlık bir piyasa oluşturmaktadırlar. (Wilson ve Eng, 2003 aktaran Theaker, 2006: 466-467)

Taylor, kültürel çeşitliliğin canlılık ve anlayış açısından kuruluşlara, uluslararası kamuların örgütsel mesajlara nasıl cevap verebileceğini önceden tahmin etmede oldukça yardımcı olabileceğini bildirmektedir. (Taylor, 2000: 290)

B. KÜLTÜRLERARASI DİYALOG SÜRECİNDE KÜLTÜRLERARASI HALKLA İLİŞKİLERE YÖNELİK ROL TANIMLAMASI

Halkla ilişkiler temel olarak kuruluş ve hedef kitle arasındaki iletişim köprüsünün kurulmasını ve iletişim kanallarının daima açık tutulmasını amaçlamaktadır. Halkla ilişkiler faaliyetleri, kuruluşun topluma açılan kapısı ve toplumun ilgilendiği konuları, ihtiyaçlarını, kuruluştan beklentilerini kuruluşa ileten iletişim çalışmalarıdır. Bu bağlamda halkla ilişkilerin kültürlerarası diyalog sürecindeki rolünü açıklayabilmek için halkla ilişkiler ile ilgili geniş kapsamlı bir tanımlama yapmak önemli olmaktadır. Halkla ilişkiler üzerine Harlow'un yaptığı tanım şöyledir:

“Halkla ilişkiler, organizasyon ve kamuları arasında, karşılıklı iletişim hatlarını, anlayışı, kabulü ve işbirliğini kurmaya ve sürdürmeye yardımcı ayrıcalık özelliği olan, problemlerin ve konuların yönetimi de dahil olmak üzere, kamuoyunu sorumlu bir şekilde bilgilendirmek için yönetime yardımcı olan, kamu yararına hizmet etme şeklinde yönetim sorumluluğunu tanımlayan ve vurgulayan, eğilimleri önceden tahmin etmeye yardımcı olmak için bir erken uyarı sistemi gibi hizmet gören, yönetime değişikliklerden etkili bir şekilde yararlanmak için yardımcı olan ve etik iletişim tekniklerini ve araştırmayı başlıca araçlar olarak kullanan bir yönetim fonksiyonudur”. (Harlow, 1976: 36 aktaran Cutlip vd, 1994: 4)

Botan uluslararası halkla ilişkilerin kültürlerarasında yürütülen halkla ilişkiler olduğunu ifade etmektedir. Çünkü uluslararası halkla ilişkiler süreci farklı ulusların, uluslararası alanda gelişimleri, öncelikli kamuları, yasal/siyasal ve tarihsel bağlamlarının çeşitli karışımlarıyla oluşturulmaktadır. Bu süreçte bireyler kendi kültürlerini, başka kültürleri öğrenmek ve halkla ilişkilerin ne olduğu ve de ne olabileceğine dair anlayışlarını geliştirmek zorundadırlar. (Botan, 1992: 157 aktaran Becerikli, 2005: 1) Wilcox, Ault ve Agee, uluslararası halkla ilişkileri, bir şirketin, kurumun ya da hükümetin diğer ülkelerin kamularıyla karşılıklı olarak faydaya dayalı ilişkiler kurmak için yürüttüğü planlı ve organize olmuş çabalar olarak tanımlamaktadırlar. (Wilcox vd., 1986: 370)

Toplumda faaliyet gösteren birçok kurum, toplumdaki ilişkilerin kurulmasında ya da mevcut ilişkilerin bozulmasında rol oynamaktadır. Ancak bu kurumların ilişki inşası ve ilişkinin sürdürülmesi konusunda gereken uzmanlık bilgisine sahip olmamaları durumunda halkla ilişkiler uzmanlarının, uzmanlık bilgileriyle rehberlik edecekleri görülmektedir. Uluslararası halkla ilişkiler uluslararası veya kültürlerarası alandaki halkla ilişkiler uygulamalarına odaklanır ve uluslararası örgütler, hükümetlerarası ilişkiler, ulusötesi ekonomik işler ve farklı uluslardan yurттаşlar arasında etkileşimler gibi gerçeklik düzlemlerini içermektedir. (Culbertson, 1996, 19: 2 aktaran Becerikli, 2005: 42)

Kültür diğer ulusların içinde buldukları durumun kavranmasında önemli bir değişken olarak kabul edilmektedir. Son zamanlarda yapılan çalışmalarda kültürün halkla ilişkileri de etkileyen bir değişken olduğunun farkına varılmıştır. Bununla birlikte kültürün etkisiyle ilgili yapılan bu çalışmaların etnosentrizme yönelik bir eğilimi de yansıttığı ifade edilmektedir. (Becerikli, 2005: 4) Vasquez ve Taylor'a göre etnosentrik teori, "*teorilerin toplum tarafından yaratılan kültürel varsayımları yansıtmasına rağmen, tek bir teorinin tüm toplumlar için uygun olduğunu*" varsayan teoridir. (Vasquez ve Taylor, 1999: 434) Etnosentrizm, bir bireyin diğerlerini, kendi etnik grubunu ya da kültürünü merkeze alarak değerlendirme tutumu olarak tanımlanabilmektedir. (Bilgin, 2003 aktaran Er, 2005: 11) Banks, halkla ilişkiler uzmanları ve uygulayıcılarının kültürlerarası halkla ilişkiler iletişimini aktivistler, iç kamular ve toplum üyeleriyle olan ilişkilerinde kültürel hassasiyetler üzerine temellendirmesini önermektedir. (Taylor ve Kent, 1999: 133)

Halkla ilişkiler, karşılıklı iletişim bağları kuran, ortak anlayışı ve kabulü sağlayan, işbirliği kurmaya ve bunu sürdürmeye çalışan, problemlerin ve konuların çözümünde yönetime yardımcı olan ve kamuoyunu sorumlu bir şekilde bilgilendirmeye ve kamu yararına hizmet eden, eğilimleri saptayan, etik iletişimi esas alan araştırma yoluyla sağlıklı verilere ulaşan bir uygulama alanıdır. Halkla ilişkilerin tüm bu özelliklerini tek tek ya da toplu olarak ele almak zaten kültürlerarasında halkla ilişkilerin oynadığı ya da

oynayabileceği rolü açıklamaktadır. Aynı zamanda halkla ilişkiler, kültürlerarası alanda faydacı ilişkiler oluşturma işlevine sahip olmaktadır. Bununla birlikte halkla ilişkiler uygulayıcılarının dikkat etmesi gereken kültürel farklılıklardan doğan sorunlar da olabilmektedir.

Dunn, halkla ilişkiler uygulayıcısının karşı karşıya kalacağı kültürel sorun başlıklarını Vern Terpstra'nın "The Cultural Environment of International Business" adlı kitabında, din, tutumlar ve değerler, kanunlar, eğitim, sosyal organizasyon, teknoloji ve materyal kültürü, politikalar ve dil olarak sıraladığını bildirmektedir. (Dunn, 1986: 592 aktaran Okay ve Okay, 2005: 400-401) Bu anlamda Zaharna, kültürlerarası iletişimde kültürel farkındalık yaklaşımının halkla ilişkilerde kültürün etkisini ortaya çıkaran ve uluslararası halkla ilişkilerde de kullanılan bir yaklaşım olduğunu belirtmektedir. "Farkındalık yaklaşımı" (In-awareness approach); uluslararası halkla ilişkilerde üzerinde gittikçe daha çok çalışılan gizli kültürel varsayımları ve beklentileri açığa çıkarmak, araştırmacıların sistematik olarak müşteriler ve halkla ilişkiler uzmanları arasında görülen ulusal ve kültürel farklılıkları açıklamayı amaçlamaktadır. Zaharna, ülke profili, kültürel profil ve iletişim profilinin burada önemli olduğunu bildirmektedir. (Zaharna, 2001: 135) Ayrıca Wu, Taylor ve Chen, başka bir ülkede faaliyet gösteren ve ev sahibi olan ülkenin dilini, kültürünü, geleneklerini ve politik sistemini öğrenmek adına yeni insanlara ihtiyaç duyan kuruluşlardan hareket ederek ilişki yönelimli bir yaklaşımı yansıtan olan "kültürel yorumsamacı model"den bahsetmektedir. (Wu vd., 2001: 321)

Zaharna, gittikçe daha fazla uzmanın ve araştırmacının uluslararası alanda girişimde bulunduğunu ve birçoğunun kültürün önemli bir role sahip olduğunu keşfettiğini bildirmektedir. (Zaharna, 2001: 135) Çok kültürlü halkla ilişkiler uygulamaları aslında herhangi bir teoriye sahip olmadığı bildirilmektedir. Banks, kültürlerarası iletişim teorisini ve çok kültürlü halkla ilişkileri bir noktada birleştirmektedir. Banks çok kültürlü bağlamın etkileyciliğinin, karşılıklı anlamların başarılı müzakere yoluyla herhangi bir iletişim aktivitesinde olumlu sonuçlanmasında olduğunu göz önüne almaktadır. (Banks, 2000 aktaran Falkheimer ve Heide, 2006: 186)

Sam Black halkla ilişkilerin uluslararası alanda uygulandığında, “*coğrafi, kültürel veya dil farklılıkları veya aynı zamanda bunların hepsi arasında köprü kurularak, karşılıklı anlayışı sağlamak için yapılan çalışmalar*” olduğunu ifade etmektedir. (Black, 1993: 169 aktaran Okay ve Okay, 2005: 386) Sha’ya göre uluslararası halkla ilişkiler, kültürlerarası olarak kabul edilse de aslında etkili kültürlerarası halkla ilişkiler, bir ülkede ulusal sınırlar içerisinde karşılıklı bir şekilde yerel olarak uygulanmasıdır. (Sha, 2006: 48) Böylelikle Sha kültürlerarası halkla ilişkilerin sadece uluslararasıdaki bir uygulama alanı olmadığını aynı zamanda ve daha etkili olarak bir ülke içerisindeki farklı kültürlerarasındaki bir uygulama alanı olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla uluslararası halkla ilişkiler ve kültürlerarası halkla ilişkiler arasında belirgin farklılık kendini ortaya koymaktadır.

1979 yılında ilk kez Broom ve Smith tarafından halkla ilişkiler rol araştırmaları dört teorik rol olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu rollerden “uzman reçeteci rolü”, halkla ilişkiler sorunlarını en iyi bilen ve bu sorunlara en iyi yanıt bulabilen uzmanlar olarak görülmektedir. Bir diğer rol ise “iletişim kolaylaştırıcısı rolü”dür. Bu rolde halkla ilişkiler uygulayıcısı yönetim ve kamular arasındaki bir “arabulucu”dur. Üçüncü olarak “problem çözme sürecini kolaylaştırma rolü” tanımlanmaktadır. Bu rolün uygulayıcıları yönetimin hem örgütsel iletişim konusundaki hem de ilişki konusundaki problemleri çözmesine yardımcı olmaktadır. Dördüncü olarak “iletişim teknisyeni rolü” sıralanmaktadır. Bu rolde ise baskın koalisyon stratejik kararlar alır, örgütsel eylemleri belirler. Bu belirlenen örgütsel eylemlerle ilgili kamulara yönelik olarak kurulacak iletişimi düzenler. Sonrasında ise iletişim teknisyeninden bu tanımlanan iletişimi kurması istenir. (Dozier, 1992: 329-330)

Kültürlerarası diyalogda halkla ilişkilerin, Broom ve Smith’in ortaya koyduğu dört halkla ilişkiler rolünden özellikle iletişim kolaylaştırıcı ve problem çözme sürecini kolaylaştırma rolleri üzerinde yoğunlaştığı ileri sürülebilir. Çünkü halkla ilişkiler farklı kültürlerarasında diyalog kurma amacıyla öncelikle iletişim engelleri, tutumlar, önyargılar ve etnosentrizm gibi bariyerleri kaldırmak durumundadır. Bu bağlamda kültürlerarasında çeşitli faaliyetler, kitle iletişim yayınları ve organizasyonlar yoluyla iletişim kanallarını

açarak farklı kültürlerarasında uzun dönemli ve sağlıklı bir iletişim kurma ve sürdürme amacına hizmet edebilmektedir. Bununla birlikte kültürlerarasında özellikle uluslararası alanda yaşanan iletişim çatışmalarını arabuluculuk işlevi ile engelleyebilir ve problem çözme sürecini kolaylaştırma rolü ile kültürlerarasında yaşanan çatışmaları ortadan kaldırmaktadır. Bir kuruluş ve hedef kitlesi arasında iletişim kolaylaştırıcı rolünde arabuluculuk amacı taşıyan ve problem çözme sürecini kolaylaştırma rolleri ile halkla ilişkiler, kültürlerarasında karşılıklı anlayış ve hoşgörüyü oluşturabilmek adına önemli bir görev üstlenmektedir.

II. KÜLTÜRLERARASI DİYALOG ÇALIŞMALARININ AMAÇLARI BAĞLAMINDA HALKLA İLİŞKİLERİN İŞLEVLERİ

A. HALKLA İLİŞKİLERDE HÜMANİST YAKLAŞIM VE SİMETRİK ÖNVARSAYIMLARIN KÜLTÜRLERARASI MÜZAKERE OLUŞTURMA SÜRECİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Kültürlerarasında diyalog oluşturmak için öncelikle kültürleri birbirlerine tanıtmak, yakınlaştırmak, önyargıları ortadan kaldırmak son derece önemlidir. Diyalog iki taraflı ve her iki tarafa da söz hakkı veren bir durumdur. Bu nedenle karşılıklı olarak iyi niyet ve anlayışa dayalı sağlıklı ilişkilerin ve iletişimin kurulması olumlu bir diyalogun kurulmasına bağlı olmaktadır.

Halkla ilişkilerin tek yönlü bir iletişimden daha fazlası olduğunu ifade eden Wilcox'a göre bugün kuruluşlar karşılıklı anlayışı sağlamak adına daha modern ve sofistike bir biçim almıştır. Birçok durumda halkla ilişkilerin kuruluşlar ve gruplar arasındaki çatışmanın çözümünde çok önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. (Wilcox, 2006: 68) Anlaşma, uyuşma ve uzlaşma nasıl bir diyalog biçimiye çatışma da bir diyalog biçimidir. Ülkelerin ya da kültürlerin birbirlerini tanımadığı, anlamadığı, tahammülün ve hoşgörünün olmadığı, çıkarların uyuşmadığı, kaynakların paylaşılamadığı durumlarda çatışma yaşanmaktadır.

Huntington'a göre Soğuk Savaş sonrası kültür, dünyada Almanya'da, Kore'de, Çin'de olduğu gibi ideolojik nedenlerden dolayı bölünmüş halkların biraraya gelip birleşmesine, Sovyetler Birliği, Yugoslavya ve Bosna'da ideoloji ya da tarihsel koşullar yüzünden birarada olanların bölünmesine, Ukrayna, Nijerya, Sudan, Hindistan, Sri Lanka'da ise büyük gerilime neden olmuştur. Kültürel bakımdan birbirlerine yakın olan ülkeler ekonomik ve politik işbirliği yaparken, Avrupa Birliği'nde olduğu gibi kültürel ortaklıklara dayanan uluslararası örgütler de kültürleri aşma veya kültürler üstü olmaya çalışan örgütlerden daha fazla başarı kaydetmektedir. (Huntington, 2005: 26-27) Küresel alandaki siyaset, modernleşmenin kazandırmış olduğu hızla günümüzde kültür çizgileri içerisinde yeniden şekillenmektedir. Birbirine benzer kültürlere sahip olan halklar ve ülkeler biraraya gelmekte, kültürleri farklı olan halklar ve ülkeler ise birbirlerinden ayrılmaktadır. İdeolojinin ve süper güçlerin arasında süren ilişkinin sınırlarını çizdiği kamplaşmalar artık yerini kültür ve medeniyetin tanımlamakta olduğu kamplaşmalara bırakmaktadır. Siyasal sınırlar giderek kültürel sınırlarla çakışacak bir biçimde yani, etnik, dinsel sınırlarla ve medeniyet sınırlarıyla çakışacak şekilde yeniden çizilmektedir. Huntington'a göre Soğuk Savaş döneminin ideolojik bloklaşmasının yerini artık kültür toplulukları almakta ve medeniyetler arasındaki fay hatları küresel siyasette önde gelen çatışma alanları haline dönüşmektedir. (Huntington, 2005: 173)

Halkla ilişkiler, dünya çapında bir iletişimin sürecinin gelişmesine neden olarak, ulus inşa süreçlerinde, devletlerarasında çıkabilecek anlaşmazlık ve savaşları önlemede ulusları hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilecek olanağa sahiptir. (Becerikli, 2005: 6) Halkla ilişkiler, kurum ve hedef kamuları arasındaki müzakereye dayalı ilişkilerin kurulmasına zemin hazırlamaktadır. (Botan'dan aktaran Taylor: 2000: 629 aktaran Becerikli, 2005: 6) Bu bağlamda halkla ilişkiler, farklı kültürler arasındaki anlaşmazlıkları çözmek amacıyla müzakere ortamı yaratmak, olası savaşları bile iletişimi geliştirme yoluyla engellemek için uluslararası alanda etkili olabilecek bir uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Botan halkla ilişkilerde imaj oluşturmaya yönelik olarak birbirine karşıt iki görüş öne sürmektedir. Bu görüşlerden birincisi, örgütün kamularını ve kamularıyla iletişimini yönetmeyi amaçladığı *araçsalcı imajdır*. Bu araçsalcı yaklaşım tek yönlü ve monoloğa dayalı durumdadır. Semboller ve imajları kullanarak kamuların seçim yapma şansını azalttığı için de etik dışıdır. Diğer yaklaşım ise uzamanlar ve müşteriler arasında iki yönlü iletişimi kullanan, halkla ilişkilerde tüm tarafların varlığını kabul eden, onları yücelterek etik sorumluluğu kabul eden *hümanist imajdır*. Hümanist imajda halkla ilişkiler kamuları sadece müşterilere hizmet sunmanın bir aracı olarak görülmez, müşterileri yaşamı birlikte yorumlama sürecine dahil etmektedir. Hümanist imaj, diğer toplumların kültürel olarak yorumlanmaları görüşünde bulunulduğunda uluslararası halkla ilişkilerdeki önemli bir hareket noktası haline de gelmiş olmaktadır. (Botan, 1993: 71 aktaran Becerikli, 2005: 12-13)

Araçsalcı ve hümanist yaklaşımlar tanımına paralel bir yaklaşım da asimetrik ve simetrik önvarsayımlar tanımlamasıdır. Grunig, kültür ve halkla ilişkiler arasında bir takım önvarsayımlar sıralamaktadır. Buna göre asimetrik önvarsayımlara sahip olan uygulayıcılar, halkla ilişkileri, bir tarafta kuruluşun bir tarafta da kamuların olduğu karşıt toplumsal gruplar arasında yaşanan bir savaş aracı olarak görmektedir. Dolayısıyla asimetrik önvarsayımlara sahip kuruluş üyeleri kendi paydaşları için neyin iyi olduğunu bildiklerini düşünmekte ve kitlelerini kuruluşun bakış açısından, asimetrik bir şekilde manipüle etmeye çalışmaktadırlar. Grunig bu durumu, seçkincilik olarak adlandırmaktadır. Simetrik önvarsayımlara göre ise, uygulayıcılar, kuruluşları dışarıdan gelen bilgilere açık ve bu bilgilerden yarar sağlayabilecek sistemler olarak görmektedirler. Simetrik önvarsayımlara dayanan kuruluşlar, çatışmaları da müzakere yoluyla çözme eğilimi göstermektedirler. (Grunig, 1989: 32-33, 37-40 aktaran, Sriramesh ve White, 2005: 636-637)

Halkla ilişkiler kültürlerarası diyalog oluşturmada diğer iletişim biçimlerine göre iki yönlü iletişime dayanarak sahip olduğu demokratik yapısı, meslek etiği bakımından iletişimde tüm tarafların varlığını kabul eden, etnosentrizmi aşan hümanist imaj üzerine

yapılanmak durumundadır. Grunig'in ortaya koyduğu kültür ve halkla ilişkiler arasındaki varsayımlara göre halkla ilişkilerin ideal olarak kültürlerarası diyalogda çatışmaları müzakere yoluyla çözmek için gerekli ortamı yaratabilecek uzmanlık bilgisine sahip olabilmesi gerekmektedir. Bu anlamda halkla ilişkiler kültürlerarası diyalog sürecinde hümanist yaklaşım ve simetrik önvarsayımlar çerçevesinde rol oynamaktadır.

B. KÜLTÜRLERARASI DİYALOG ÇALIŞMALARININ KÜLTÜRLERARASI HALKLA İLİŞKİLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Kent ve Taylor'a göre diyalog, dürüstlük, güven ve olumlu bakış açısı ilkelerine dayandığı için daha etik bir uygulama olarak kabul edilmektedir. (Kent ve Taylor, 2002: 33) Kültürlerarası diyalog sürecinde yürütülen halkla ilişkiler çalışmaları, karşılıklı anlayışı oluşturmayı, işbirliği ve dayanışmayı geliştirmeyi, çatışmaları önlemeyi ve etnosentrizme karşı durmayı amaçlayan planlı ve organize olmuş tüm iletişim çalışmaları olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda medya çalışmaları dahil, kültür-sanat ve spor etkinlikleri, eğitim programları, yerel yönetim çalışmaları, araştırmalar, farklı ülkelerin ve kültürlerin gençlerini biraraya getirmeye yönelik kampanyalar kültürlerarasında diyalog oluşturma çalışmaları arasında sayılmaktadır. Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası örgütlerin yanı sıra devletlerin ve hükümetlerin kültürlerarası diyalog çalışmalarına büyük destek verdikleri görülmektedir.

Avrupa Kıtası genelindeki kültürel çeşitlilik nedeniyle Avrupa toplumları arasında ve Avrupa ile dünyanın diğer bölgeleri arasında kültürlerarası diyalogun sürdürülmesi için Avrupa Konseyi'nin çalışmaları olduğu bilinmektedir. Avrupa Birliği 2008'i "Avrupa Kültürlerarası Diyalog Yılı" olarak ilan etmiştir. (Council of Europe, 2008: 49) Avrupa Konseyi'nin 2008 tarihli "Kültürlerarası Diyalog İçin Beyaz Kitap" adlı çalışmasında kültürlerarası diyalog, farklı etnik, kültürel, dini, dilsel geçmişlere ve miraslara sahip bireyler ve gruplar arasında karşılıklı anlayış ve saygı zemininde açık ve saygılı bir şekilde görüşlerin değişimi olarak tanımlanmaktadır. (Council of Europe, 2008: 10-11)

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği sürecinde müzakere çalışmalarının yanı sıra Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Avrupa Birliği'nin ortaklaşa düzenlediği "Kültürler Arası Diyalog Forumu" Avrupa Birliği sürecindeki Türkiye'yi tanıtmak, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne bakışını anlatmak ve Türkiye ile ilgili Avrupa'da doğru bir algının oluşmasını sağlamak amacıyla taşımaktadır. (<http://www.samanyoluhaber.com.tr/haber/kulturler-arasi-diyalog-forumu-toplantisinin-ikincisi-mardinde-yapildi-22033.html>, Erişim Tarihi: 17. 10. 2012) Söz konusu forum toplantılarında Türkiye ve Avrupa Birliği arasında, kültürlerarası diyalog, Avrupa Birliği, kültürel çeşitlilik ve medyanın rolü, Türkiye ve AB'de kültürlerarası diyalog kapsamında yerel yönetim politikaları, kültürel çeşitliliğin benimsenmesi gibi konularda görüş alışverişinde bulunulduğu bildirilmektedir. (<http://www.samanyoluhaber.com.tr/haber/sanliurfa-kulturler-arasi-diyalog-forumuna-evsahipligi-yapiyor-21577.html>, Erişim Tarihi: 17. 10. 2012)

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından başlatılan ve Türkiye'nin de öncülük ettiği dünya çapında bir girişim olan Medeniyetler İttifakı Projesi de kültürlerarası diyalog amacıyla faaliyet gösteren etkili bir çalışma olma özelliğine sahiptir. 2005 yılında Türkiye ve İspanya hükümetlerinin girişimi ile Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulan Medeniyetler İttifakı, hükümetler, bölgesel kurumlar, sivil toplum kuruluşları, vakıflar, özel sektör ile ortaklık çerçevesinde farklı kültürler ve toplumlar arasında köprü kurmayı amaçlayan proje ve girişimleri desteklemektedir. Farklı kültürlere, bölgelere mensup milletler ve topluluklar arasında karşılıklı işbirliği ve dayanışmayı sağlamayı amaçlayan Medeniyetler İttifakı'nın, küresel düzeyde ve Birleşmiş Milletler sistemi içerisinde aşağıda açıklandığı şekilde faaliyet gösterdiği ifade edilmektedir. (Medeniyetler İttifakı, İnternet Adresi: http://www.medeniyetlerittifaki.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=28&Itemid=2, Erişim Tarihi: 21.03.2013)

- Farklı topluluklar arasında karşılıklı anlayış ve güveni geliştirmeyi amaç edinen toplum ve kuruluşları bir araya getirerek, özellikle de Müslüman ve Batılı toplumlar arasında köprü kurucu ve birleştirici olarak

- Ortak hedefler ve işbirliği yoluyla milletler ve kültürler arasında kutuplaşmayı azaltmayı hedefleyen yeni projelere hız kazandırmaya yönelik bir kolaylaştırıcı olarak
- Ülkeler ve toplumlar arasında kültürel ve dini gerilimleri azaltmayı amaçlayan ılımlı ve uzlaştırıcı seslerin yükselişinin ve kültürler arasında saygı anlayış oluşturmanın savunucusu olarak
- Kültürler arasında köprü kurmayı amaçlayan girişimlerin varlığını arttıracak, çalışmalarını güçlendirecek bir platform olarak
- Başarılı ortak girişimlerden elde edilen sonuçlarla benzer süreç ve projeleri başlatmayı amaçlayan tüm üye ülke, kurum, kuruluş ve bireyler tarafından kullanılabilir bilgi ve birikime ulaşmayı sağlayan bir kaynak olarak

Temel çalışma alanları eğitim, gençlik, medya ve göç konusundaki faaliyetler olan Medeniyetler İttifakı'nın bir barış projesi olmayı amaç edindiği ifade edilmektedir. (Okur, 2009) Küresel Forum mevcut ve potansiyel ortaklar ile çeşitli sektörlerden öne çıkan bireyleri biraraya getirmesi nedeniyle Medeniyetler İttifakı'nın küresel çapta en büyük etkinliği olarak ifade edilmektedir. Birinci Medeniyetler İttifakı Forumu 2008 yılında Madrid'de, ikincisi 2009 yılında İstanbul'da, üçüncüsü 2010 yılında Rio de Janeiro'da, dördüncüsü 2011 yılında Doha'da, beşincisi 2013 yılı Şubat ayında Viyana'da gerçekleştirilmiştir. (United Nations Alliance of Civilizations, İnternet Adresi: <http://www.unaoc.org/events/global-forums/>, Erişim Tarihi: 22. 03. 2013) Medeniyetler İttifakı stratejisinin temel kavramları, çoğulculuk ve çeşitlilik, dostluk ve işbirliği, diyalog ve anlayış, birey onuru ve eşitliğine saygı olarak sıralanmaktadır. Medeniyetler İttifakı zengin bir içerik, kapsamlı öneriler ve somut analizler yoluyla medeniyetler arasındaki çatışmaların önlenmesi, gerginliklerin azaltılması, barış ve işbirliğinin artırılması adına mevcut sorunlar karşısında girişim ve eyleme yönelik yaklaşımı vurgulayan 21. yüzyılın barış projesi olarak ifade edilmektedir. Medeniyetler İttifakı'nın İstanbul Forumuna yüksek sayıda ve üst düzey katılım gerçekleşmiş olduğu, dünya kamuoyu ve medyasından olumlu tepkilerin geldiği, Türkiye'nin uluslararası tanıtımı ve diplomatik görünürlüğünün artırılması adına yarar sağlamış olduğu ifade edilmektedir. Medeniyetler İttifakı

çerçevesinde Türkiye, üstlendiği yükümlülüklerin bir gereği olarak Ulusal Plan ve Strateji oluşturmuştur. Bununla birlikte Medeniyetler İttifakı ile ilgili detaylı bilgiye ulaşılması için Medeniyetler İttifakı'nın Türkçe resmi internet sayfası (www.medeniyetlerittifaki.org.tr) hazırlanmıştır. (Şahin, 2011: 74-75)

SONUÇ

Kültürlerarası diyalog sürecinde halkla ilişkilerin rolünü açıklayabilmek için aslında üç farklı boyutta tanımlama yapmak gerekmektedir. Bunlardan birincisi kültürel farklılıklar karşısında halkla ilişkilerin kendi uygulama biçimine yönelik olarak farkındalık yaklaşımı ve kültürel yorumsamacı modelin esas teşkil etmesi gerektiği ile ilgilidir. Böylelikle diğer kültürlerin değerleri, hassasiyetleri göz önüne alınarak iletişim çalışmaları gerçekleştirilecek ve etnosentrizmden uzak durulacaktır. İkinci boyut kültürlerarası halkla ilişkilerin diyalog sürecinde kavramsallaştırılmış dört halkla ilişkiler rolünden hangileri üzerinde yoğunlaşacağı ile ilgilidir. Bu boyut içerisinde kültürlerarası halkla ilişkilerin iletişim kolaylaştırıcısı ve problem çözme sürecini kolaylaştırma rolleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü boyut ise kültürlerarası diyalogda halkla ilişkilerin hümanist yaklaşım ve simetrik önvarsayımlar çerçevesinde kültürlerarası diyalogun gelişmesinde önemli bir iletişim çalışması olduğu yönündeki tanımlamadır. Her üç boyut da göstermektedir ki kültürlerarasında etik ve demokratik bir iletişimin ortaya çıkması halkla ilişkiler uygulayıcılarının öncelikle farklı kültürlerin olduğunun farkına varması ve halkla ilişkiler uygulamalarında iki yönlü iletişimi ve ilişki yönelimli bir modeli tercih etmesi gerekmektedir.

Ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde yürütülen kültürlerarası diyalog çalışmaları aslında kültürel çeşitliliğin önemini vurgulamakta ve kültürlerarasında insanı temel alan bir yaklaşımla karşılıklı anlayışı, dayanışmayı sağlamak ve ortaya çıkan problemleri çözmek

amacıyla yürütülmektedir. Kültürlerarası diyalog siyasi ve ekonomik anlamda ortaya çıkan gerginliklerin, ülkelerin ve kültürlerin sürekli iletişim halinde olarak ve gerginlikleri tüm boyutlarıyla konuşarak, birlikte çözüm yöntemleri üreterek ve gerektiğinde ortak bir duruş sergileyerek ortadan kaldırmanın mümkün olduğu yaklaşımı ile oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu anlamda kültürlerarası diyalogda halkla ilişkiler, kültürlerarası halkla ilişkiler uygulaması olarak tanımlanabilmekte ve kültürlerarası diyalogda ortamı oluşturmak adına karşılıklı anlayış, hoşgörü, barış ortamı yaratarak kültürel çeşitliliğin ve çok kültürlülüğün bir zenginlik olduğunu vurgulamak ve kültürel hassasiyetlere önem vermek amacıyla aşağıdaki şekilde rol oynamaktadır:

- İletişimi kolaylaştırmak,
- Problemleri çözmek,
- Müzakere ortamı oluşturmak,
- Kültürlerarasında olumsuz imajı silmek ya da olumlu imaj oluşturulmasında katkıda bulunmak,
- Kültürlerarasında yaşanan çatışmaları ve anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak,
- Kültürleri birbirine tanıtmak ve etnosentrik gururdan uzaklaşarak her kültürün birbirini kabul ettiği ortak evrensel değerlere dayalı bir uzlaşma ortamını oluşturmak için yürütülen planlı ve organize iletişim çabaları olarak.

Tüm bu açıklamaların sonucunda halkla ilişkilerin kültürlerarası halkla ilişkiler olarak tanımlanması ve ayrı bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmesi önem taşımaktadır. Bu anlamda yerel, bölgesel ve küresel düzeyde kültürlerarası iletişime odaklanmış halkla ilişkiler çalışmalarının kültürlerarası diyalog süreçlerinin oluşturulması ve yönetilmesi konusunda büyük katkılar sağlayacağı açıkça görülmektedir.

KAYNAKÇA

BECERİKLİ, Sema. Y.; (2005), Uluslararası Halkla İlişkiler, 1. bs., Nobel Yayınları, Ankara, 198s.

BOZKAYA, Müjgan, İrem Erdem AYDIN; (2010), “Kültürlerarası İletişim Kaygısı: Anadolu Üniversitesi Erasmus Öğrencileri Değişim Programı Örneği”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, Sayı 39 (2010), İnternet Adresi: <http://www.iudergi.com/tr/index.php/iletisim/article/viewFile/4824/pdf>, Erişim Tarihi: 14. 10. 2012, ss.: 29-42.

CHEN, Anne-Cooper, Teck-hua. NGU ve Abdul Halim TAIB; (1999), “Vision 2020: Multicultural Malaysia’s Campaign for Development”, Fifteen Case Studies In International Public Relations, edit.: Judy VanSlayke Turk, Linda H. Scanlan, The Institute for Public Relations, İnternet Adresi: www.instituteforpr.com, Erişim Tarihi: 2.11.2008, s.: 52-64.

COUNCIL OF EUROPE, (2008), White Paper on Intercultural Dialogue “Living together as equals in dignity”, Strazburg 7 Mayıs 2008, İnternet Adresi: http://www.medeniyetlerittifaki.org.tr/images/stories/white_paper_eng.pdf, Erişim Tarihi: 21. 03. 0213, 61s.

CUTLIP, M. Scott, Allen H. CENTER ve Glen M. BROOM; (1994), Effective Public Relations, 7th Edition, Prentice Hall, Upper Saddle River, 560s.

DOĞAN, Binali; (2007), Örgüt Kültürü, 1. bs., Beta Yayınları, İstanbul, 162s.

DOZIER, David M.; (1992), “The Organizational Roles of Communications and Public Relations Practitioners”, Excellence in Public Relations and Communication Management, yay. haz.: James E. Grunig v.d., Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Hillsdale, New Jersey, s.: 327-355.

ER, Seher; (2005), Kültürlerarası İletişim, Budunmerkezcilik ve Öteki, Journal of İstanbul Kültür University, 2005/1, ss.: 9-18.

ERDOĞAN, İrfan ve Korkmaz. ALEMDAR; (2005), Öteki Kuram, 2. bs., Erk Yayınları, Ankara, 480s.

FALKHEIMER, Jesper ve Mats HEIDE; (2006), “Multicultural Crisis Communication: Towards a Social Constructionist Perspective” Journal of Contingencies and Crisis Management, Volume 14, Number 4, s.: 180-189.

HABER “Kültürler Arası Diyalog Forumu Toplantısının İkincisi Mardin'de Yapıldı”, İnternet Adresi: <http://www.samanyoluhaber.com.tr/haber/kulturler-arasi-diyalog-forumu-toplantisinin-ikincisi-mardinde-yapildi-22033.html>, Erişim Tarihi: 17. 10. 2012.

HABER “Şanlıurfa, Kùltürler Arası Diyalog Forumu'na Evsahipliđi Yapıyor”, İnternet Adresi: <http://www.samanyoluhaber.com.tr/haber/sanliurfa-kulturler-arasi-diyalog-forumuna-evsahipligi-yapiyor-21577.html>, Erişim Tarihi: 17. 10. 2012.

HUNTINGTON, Samuel; (2005), Medeniyetler Çatışması, 4. bs., Okuyan Us Yayınları, İstanbul, 536s.

KENT, Michael L. ve Maureen TAYLOR; (2002), “Toward a dialogic theory of public relations”, Public Relations Review, 28, s.: 21-37.

MEDENİYETLER İTTİFAKI, “Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı Girişimi”, İnternet Adresi: http://www.medeniyetlerittifaki.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=28&Itemid=2, Erişim Tarihi: 21.03.2013.

MUTLU, Erol; (2004), İletişim Sözlüđü, 4. bs., Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 344s.

OKAY, Ayla ve Aydemir OKAY; (2005), Halkla İlişkiler Kavram Strateji ve Uygulamaları, 2. bs., Der Yayınları, İstanbul, 548s.

OKUR, Eren; (2009), “Medeniyetler İttifakı Projesi”, İnternet Adresi: http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=1854:medeniyetler-ttifak-projesi&catid=178:analizler-sosyo-kultur, Erişim Tarihi: 21. 03. 2013.

SHA, Bey-Ling; (2006), “Cultural Identity in the Segmentation of Publics: An Emerging Theory of Intercultural Public Relations”, *Journal of Public Relations Research*, 18 (1), 45-65.

SMITH, Philip; (2005), *Kültürel Kuram*, 1. bs., Babil Yayınları, İstanbul, 353s.

SRIRAMESH, K. ve Jon WHITE; (2005), “Toplum Kültürü ve Halkla İlişkiler”, *Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik*, 1. bs., yay. haz.: James E. Grunig, v.d., çev: Elif Özsayar, Rota Yayınları, İstanbul, s.: 623-640.

SUPPAN, Şafak; (2008), “Kültürlerarası Diyalogun Geliştirilmesinde Tiyatro Yoluyla İletişim”, *Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölüm Dergisi*, Sayı 13 (2008), İnternet Adresi: <http://www.iudergi.com/tr/index.php/tyatro/article/viewFile/13418/12641>, Erişim Tarihi: 14. 10. 2012, ss.: 97-109.

ŞAHİN, Mehmet, (2011), *Medeniyetler İttifakı, İdarecinin Sesi*, Ocak-Şubat 2011, İnternet Adresi: http://www.medeniyetlerittifaki.org.tr/images/stories/pdfs/mehmet_sahin.pdf, Erişim Tarihi: 21. 03. 2013, ss.: 74-75.

TAYLOR, Maureen ve Michael L. KENT; (1999), “Challenging Assumptions of International Public Relations: When Government Is The Most Important Public”, *Public Relations Review*, 25 (2), 131-144.

TAYLOR, Maureen; (2000), “Cultural Variance as a Challenge to Global Public Relations: A Case Study of the Coca-Cola Scare in Europe”, *Public Relations Review*, 26 (3), s.: 277-293.

THEAKER, Alisaon; (2006), *Halkla İlişkilerin Elkitabı*, çev: Murat Yaz, MediaCat Kitapları, İstanbul, s. 500s.

TÜRK DİL KURUMU, *Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük*, İnternet Adresi: <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, Erişim Tarihi: 17. 10. 2012.

UNITED NATIONS ALLIANCE OF CIVILICATIONS, “Global Forums”, İnternet Adresi: <http://www.unaoc.org/events/global-forums/>, Erişim Tarihi: 22. 03. 2013.

VAZQUEZ, Gabriel ve Maureen TAYLOR; (1999), “What Cultural Values Influence American Public Relations Practitioners”, *Public Relations Review*, 25 (4), ss. 433-449.

WILCOX, Dennis L., Philip H. AULT ve Warren K. AGEE; (1986), *Public Relations: Strategies and Tactics*, Harper&Row, Publishers, New York, s. 644s.

WILCOX, Dennis L.; (2006), “The Landscape of Today’s Global Public Relations”, *Análisi*, 34, s.: 67-85.

WU, Ming-Yi ve Maureen TAYLOR ve Mong-Ju CHEN; (2001), “Exploring Societal and Cultural Influences on Taiwanese Public Relations”, *Public Relations Review*, 27, s.: 317-336.

ZAHARNA, R.S.; (2001), “ “In-Awareness” Approach to International Public Relations”, *Public Relations Review*, 27, s.: 135-148.